

Perifeer Arterieel Vaatlijden

Een sleutelrol voor de huisarts

Disclosure belangen spreker

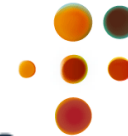
(Potentiële) belangenverstrengeling	Geen / Zie hieronder
Voor bijeenkomst mogelijk relevante relaties met bedrijven	Bedrijfsnamen
<ul style="list-style-type: none"> • Sponsoring of onderzoeksgeld • Honorarium of andere (financiële) vergoeding • Aandeelhouder • Andere relatie, namelijk ...	<ul style="list-style-type: none"> • • • •

Richtlijnen Perifeer Arterieel Vaatlijden (PAV)

Federatie
**Medisch
Specialisten**

Koninklijk Nederlands
Genootschap voor Fysiotherapie

Tijdlijn richtlijnen PAV

NHG standaard PAV,
2^e herziening

Multidisciplinaire richtlijn PAV

2014

2016

Gesuperviseerde looptraining bij
gespecialiseerd fysiotherapeut

Gesuperviseerde looptraining bij
ClaudicatioNet fysiotherapeut

Leerdoelen

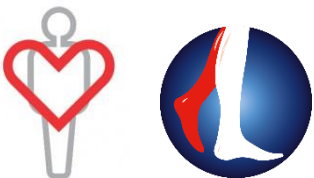
1. Primaire behandeling: gesuperviseerde looptherapie
2. Aanvragen diagnostiek (EAI)
3. Secundaire preventie

Knelpunten Zinnige Zorg PAV

Behandeling van claudicatio intermittens
in de **1^e lijn: Sleutelrol** voor **huisartsen**

Zorginstituut Nederland

Inhoudsopgave

- Perifeer arterieel vaatlijden
- Presentatie en diagnose
- Behandeling
- Verwijzen voor gesuperviseerde looptherapie
- Patiëntvoorlichting

Perifeer arterieel vaatlijden

Hoe vaak komt PAV voor in uw praktijk?

A. 0-5 x per jaar

B. 5-10 x per jaar

C. 1-2 x per maand

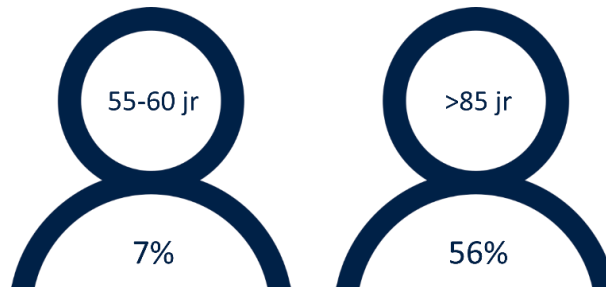
D. Meer dan 3 x per maand

Epidemiologie PAV

- Prevalentie van PAV neemt toe met leeftijd

- 13% stijging in prevalentie van PAV in periode 2000-2010

Fowkes, Lancet, 2013; Criqui, Circ Res, 2015;
Bartelink, Huisarts en Wetenschap, 2014

Epidemiologie PAV

- **Claudicatio Intermittens**

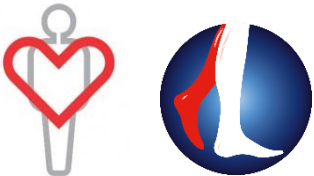
Incidentie: **3 per 1000 personen per jaar**

- **Kritieke ischemie**

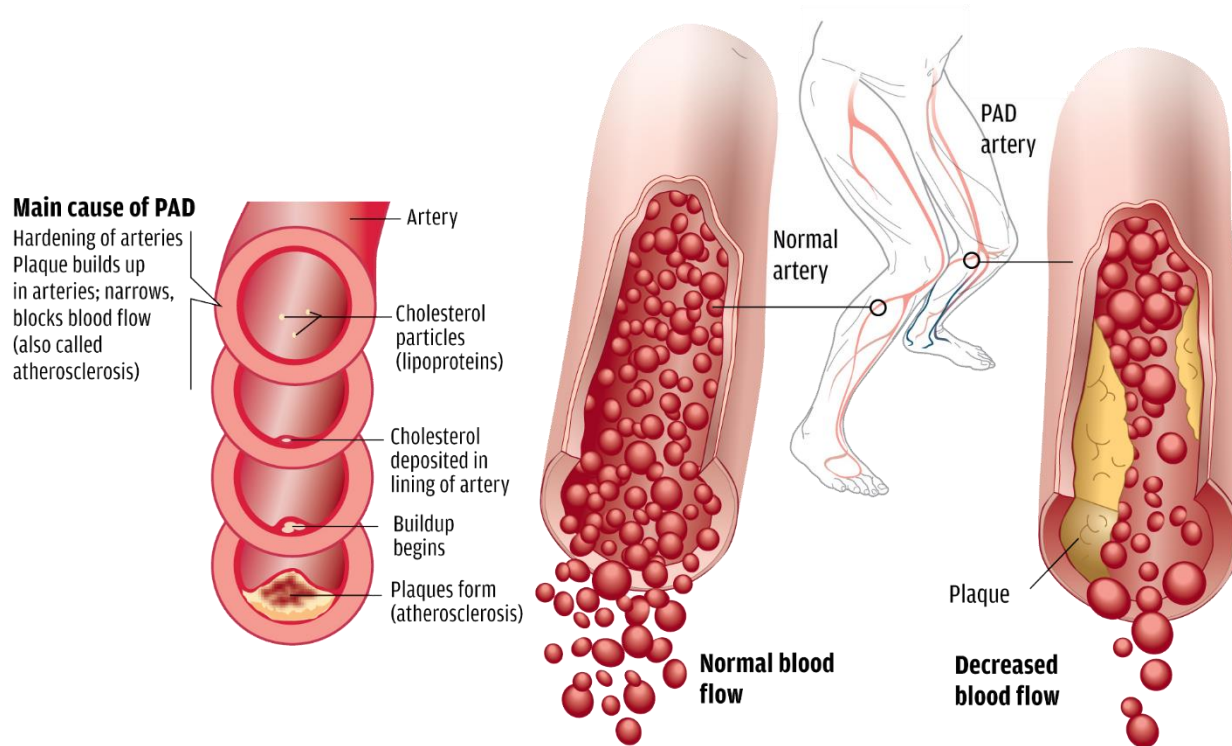
Incidentie: **0,5 - 1 per 1000 personen per jaar**

- **Acute ischemie**

Incidentie: **0,14 per 1000 personen per jaar**

PAV

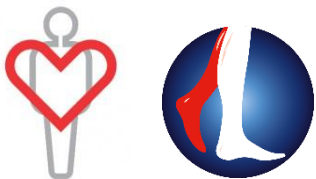
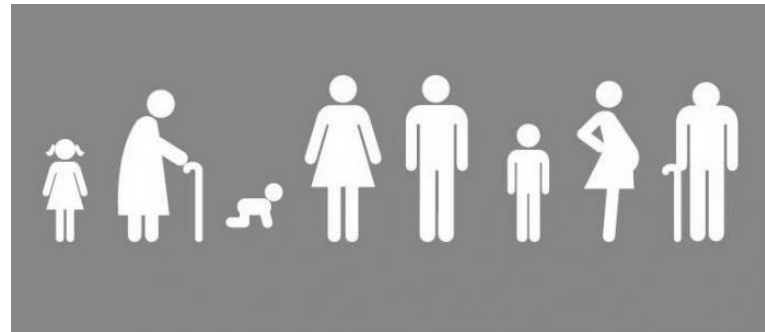

Wat zijn risicofactoren voor PAV?

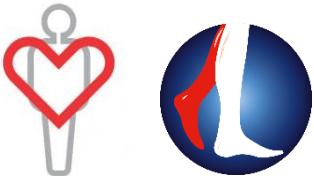
Niet-modificeerbare risicofactoren

- Leeftijd
- Geslacht
- Etniciteit
- Familiegeschiedenis en genetische invloeden

Modificeerbare risicofactoren

- Roken
- Hypertensie
- Diabetes
- Hypercholesterolemie
- Obesitas
- Fysieke inactiviteit

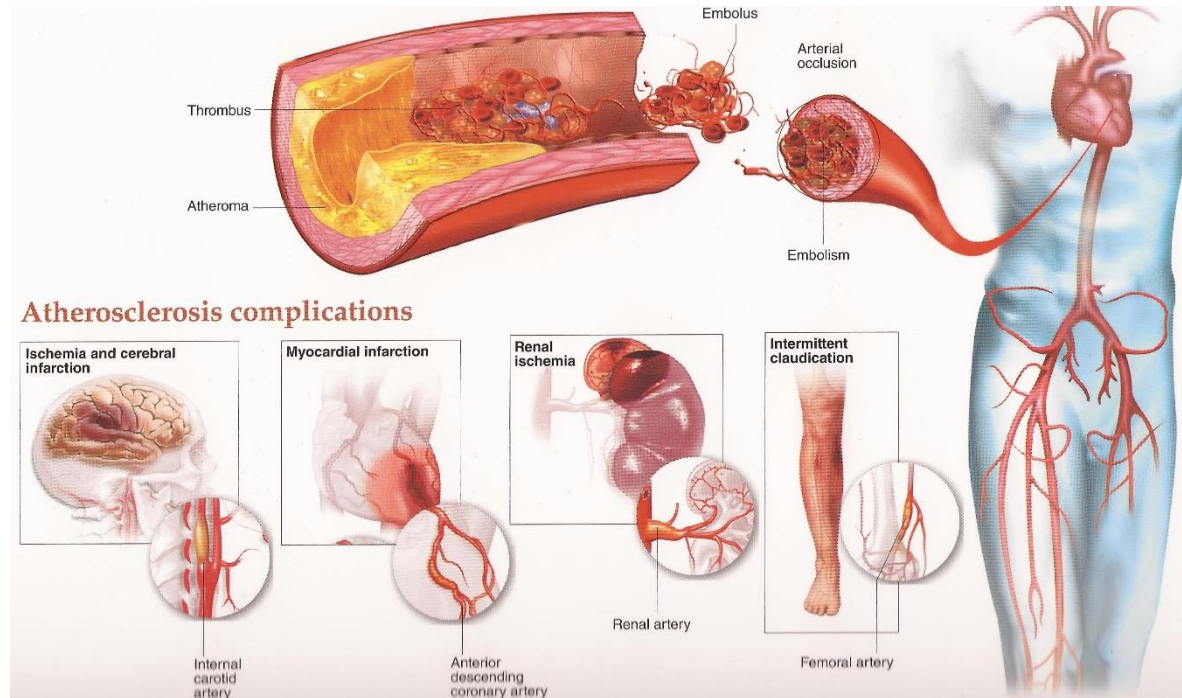
Psychosociale risicofactoren

TABLE 4 Risk Factors for CHD-Related Outcomes Associated With Clinical Parameters, Behavioral Risk Factors in Large Studies, or Meta-Analyses

Parameters	First Author (Ref. #)	n	Endpoint	Adjusted Risk Estimates (95% CI)*
Conventional CHD risk factors				
Smoking	Jha (45)	88,496 men†	ACM	2.80 (2.40-3.10)
Passive smoking	He (46)	637,814	CVD/MI	1.25 (1.17-1.32)
Elevated Non-HDL-C	Emerging RFC (47)	302,430	CVD	1.50 (1.39-1.61)
Diabetes mellitus	Emerging	820,900	Vascular deaths	2.32 (2.11-2.56)
Low fitness	Kodama (49)	102,980	CHD/CVD	1.56 (1.39-1.79)
BMI 30-34.9 kg/m ²	Berrington de Gonzalez (50)	1,460,000	ACM	1.44 (1.38-1.50)
Psychosocial CHD risk factors				
Insomnia	Sofi (3)	122,501	CHD/CVD	1.45 (1.29-1.62)
Short sleep	Cappuccio (4)	474,684	CHD/CVD	1.48 (1.22-1.80)
Depression	Nicholson (6)	146,538	CVD/MI	1.90 (1.49-2.52)
Anxiety	Roest (7)	67,187	CVD	1.48 (1.14-1.92)
Psychological distress (GHQ >6)	Russ (51)	68,222	CVD	1.72 (1.44-2.06)
Anger	Chida (21)	67,187	CHD/CVD	1.19 (1.05-1.35)
Positive social integration	Holt-Lunstad (28)	309,849	ACM	1.91 (1.63-2.23)‡

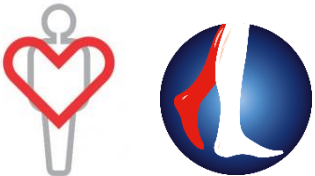
Atherosclerose = een systeemziekte

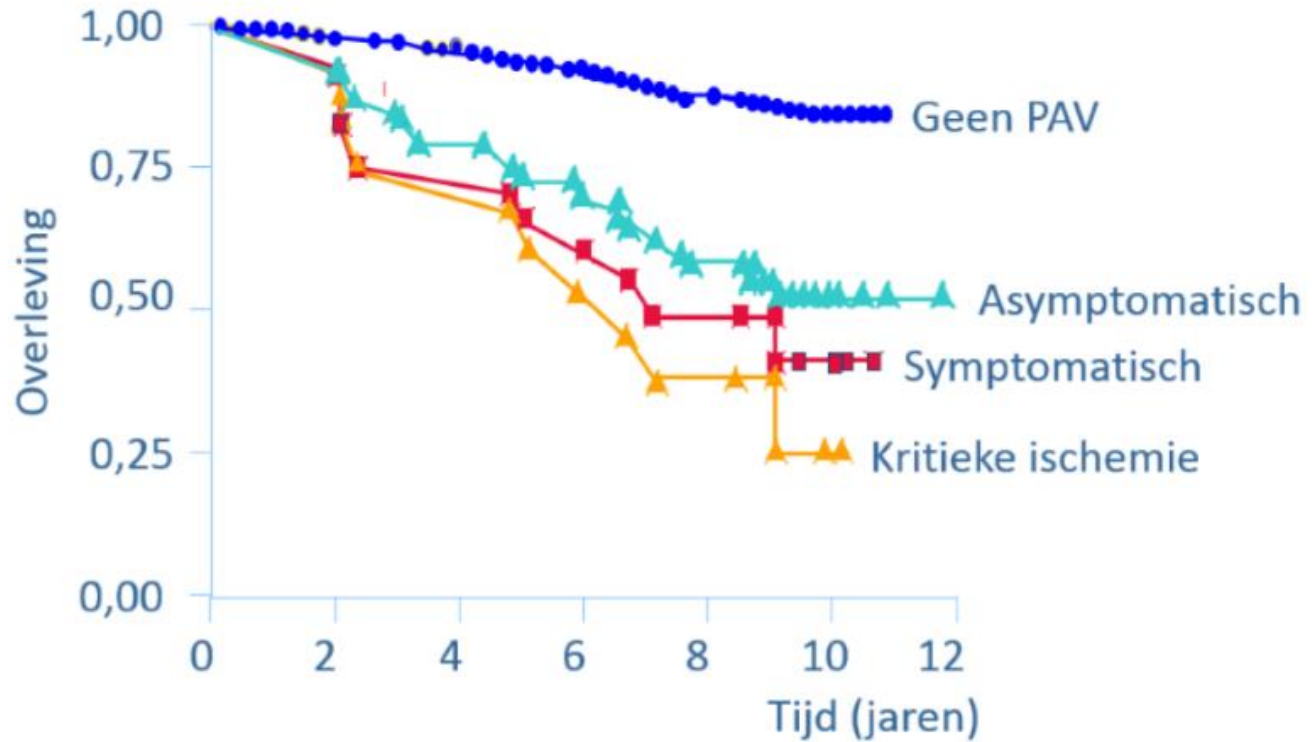

PAV = een systeemziekte

- **60%** coronair en/of cerebrovasculair lijden
- **3-4x** hoger risico op myocardinfarct en beroerte
- **2-3x** hoger risico op cardiovasculaire sterfte

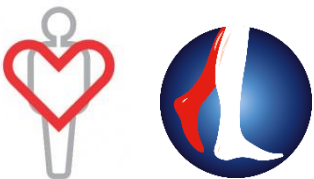

Prognose

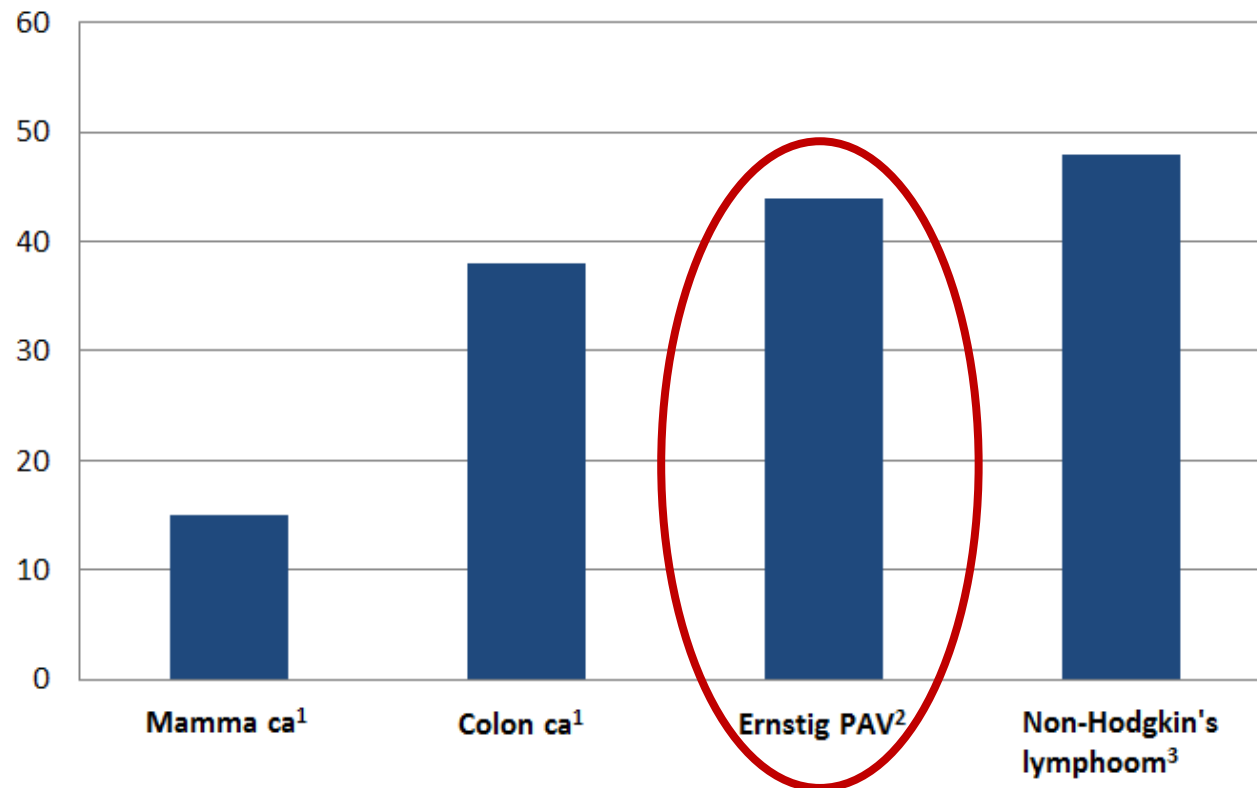
Prognose

- Claudicatio Intermittens
  - 20% sterft < 5 jaar
  - 20% niet-fataal CV event < 5 jaar
- Kritieke ischemie
  - 50% sterft < 5 jaar
  - 25% amputatie < 1 jaar

Hoge mortaliteit bij chronisch kritieke ischemie

5-jaars mortaliteit

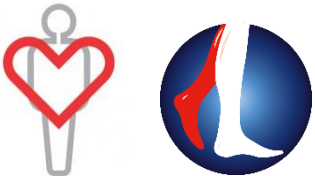
¹ Criqui, Vasc Med, 2001

² McKenna, Atherosclerosis, 1991

³ Ries, SEER Cancer Stat Rev, 2003

Zorgkosten PAV in Nederland

- 74 miljoen EUR per jaar
  - Bevat o.a.:
    - Consult
    - Endovasculaire interventie en/of
    - Traject gesuperviseerde looptherapie
  - Gebaseerd op DIS-declaratiegegevens 2009 - 2011

Sleutelrol huisarts

- Relatief weinig patiënten in de praktijk

Maar...

- **Beperkende** aandoening met **serieuze** gevolgen
- **Hoge** zorgkosten
- **Naleving NHG-standaard → optimale zorg voor patiënt met PAV!**

Presentatie en diagnose

Classificatie van PAV

Klinisch beeld	Fontaine stadium
Asymptomatisch	1
Lichte claudicatio	2a (LA >100 m)
Matige claudicatio	2b (LA <100 m)
Ernstige claudicatio	
Ischemische rustpijn	3
Beperkte ulcera	4
Uitgebreide ulcera, necrose, gangreen	

Eerste indicatie PAV in 2 vragen

- Ervaart u pijn in uw benen tijdens inspanning (bijv. lopen)?
- Verdwijnt deze pijn na het nemen van rust, zonder van houding te veranderen?

Anamnese

- Aard pijn en andere sensaties
- Relatie klachten met inspanning en rust
- Loopafstand (pijnvrij, maximaal)
- Rustpijn en/of nachtpijn
- Slecht/niet-genezende wonden aan teen, voet of onderbeen

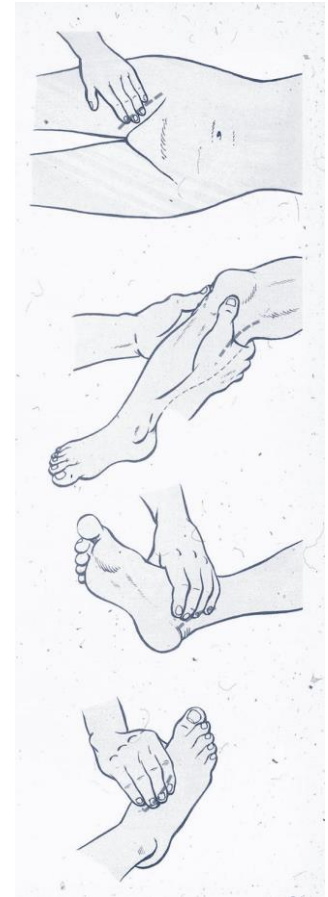
Anamnese

- Duur van klachten en snelheid van progressie
- Kwaliteit van leven
- Cardiovasculaire risicofactoren
- Andere cardiovasculaire aandoeningen
- Comorbiditeit: o.a. artrose, rugklachten, COPD, hartfalen

Lichamelijk onderzoek

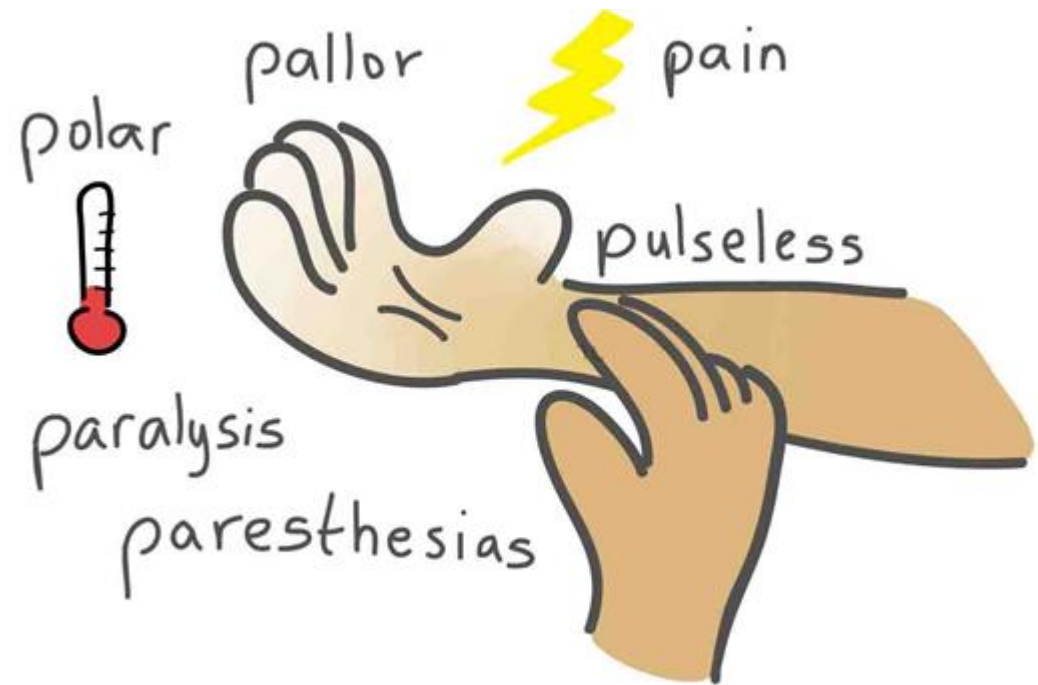
- Inspectie van benen en voeten
(vergelijk links en rechts)
  - Verschil in kleur en/of temperatuur
  - Wond, gangreen, necrose > soms subtiel!
- Arteriële pulsaties
- Abdomen: aanwijzing voor AAA

Acute ischemie

6 P's = SPOED

<6 u revasculariseren

Acute ischemie

Chronische kritieke ischemie

Chronische kritieke ischemie

- Pijn in rust/nachtpijn in tenen en/of voet
(d.d. ischemische nachtpijn of diabetische polyneuropathie)
- Pijn vermindert bij afhangen been
- Voet kan rood zijn (d.d. depending rubor of infectie)
- Ulcus
- Necrose, gangreen
- Enkeldruk <50 mmHg

Onderscheid kritieke ischemie en claudicatio intermittens

Claudicatio intermittens	Kritieke ischemie
Pijn alleen bij lopen/inspanning	Pijn bij lopen en in rust
Pijn verdwijnt snel in rust	Pijn met name tijdens liggen
	Pijn vermindert bij afhangen voet
Pijn reproduceerbaar	Weefselverlies aan tenen, voet of distaal onderbeen (wond, natte necrose, droge necrose)

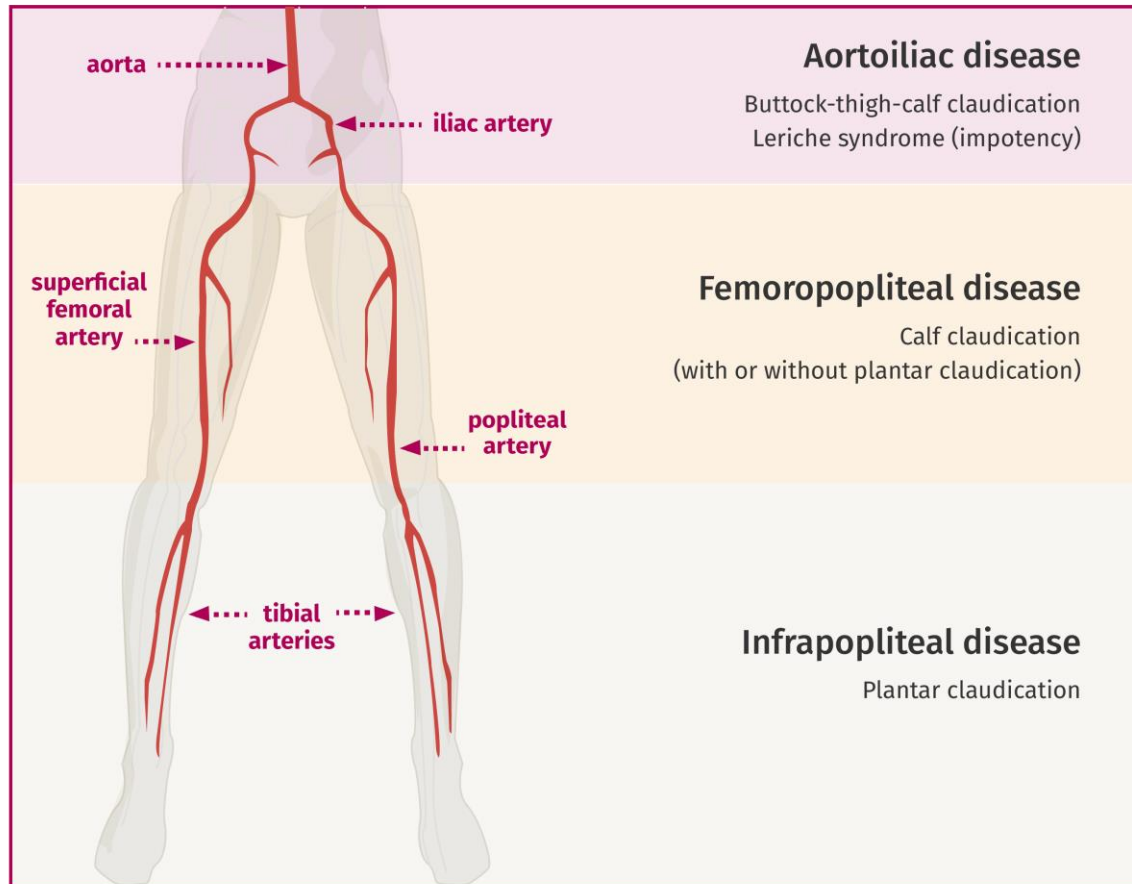

Stelling

Claudicatio intermittens klachten
kunnen ervaren worden t.h.v. de bil

Claudicatio intermittens (CI)

Dhr. Benen, 72 jaar oud.

Ervaart pijn en een zwaar gevoel in beide benen (soms in 1 been). Klachten ontstaan met name na een tijdje lopen of staan. Verdwijnen binnen 15 minuten als dhr. gaat zitten. Geen klachten bij fietsen. Geen verschil in kleur of temperatuur tussen beide benen.

Eventuele vervolgonderzoeken?

Diagnose?

Differentiële Diagnose

Diagnose	Verschil / toelichting
Arterieel	
Arteria poplitea entrapment syndroom	zeldzaam presentatie: claudicatio t/m ischemie jonge mensen + twijfelachtig risico PAV
Ziekte v Burger (tromboangitis obliterans)	zeldzaam ontstekingsproces distale arteriën jonge mensen + roken
Veneus	
Veneuze insufficiëntie	varices vermoeid / zwaar / doof / pijnlijk gevoel, ook in rust nachtelijke krampende pijn ↑ pijn bij staan, meestal ↓ bij lopen / been omhoog

Differentiële Diagnose

Diagnose	Verschil / toelichting
Neurogeen	
Spinale stenose Neurogene claudicatio	↑ pijn bij staan en zwaar tillen ↓ pijn bij zitten en voorover buigen
Ischialgie (HNP)	rugpijn uitstralend naar been ↑ pijn bij hoesten, niezen, persen
Perifere neuropathie	sensibiliteitsstoornissen, krachtvermindering
Gewrichten	
Artrose	pijn in rust stijfheid bij inactiviteit startpijn

Differentiële Diagnose

Diagnose	Verschil(len)
Overig	
Chronisch logesyndroom	verhoogde druk in compartimenten vaak t.g.v. overbelasting bij sporters/wandelaars meestal onderbeen, vaak beiderzijds

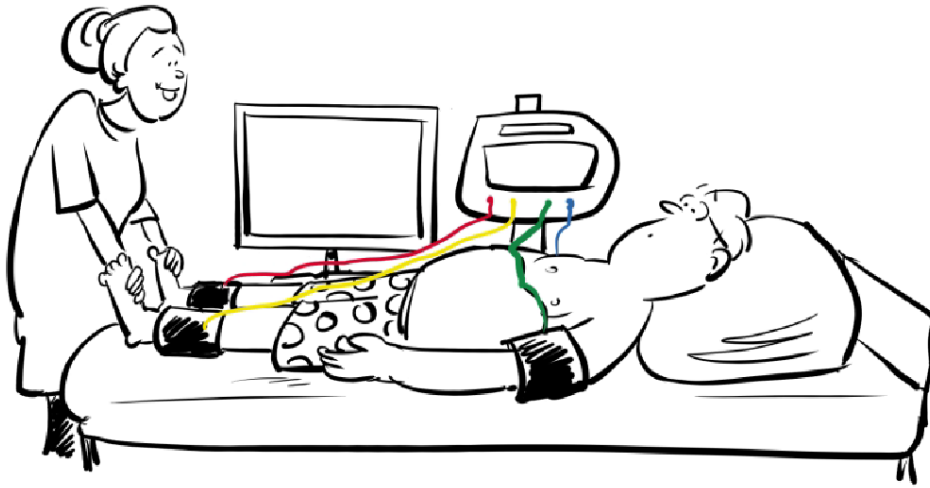

Wie neemt binnen uw praktijk de enkel-arm index meting af? Hoe wordt deze afgenomen?

Enkel-arm index (EAI) meting

- Aantonen/uitsluiten PAV
- **Éénmalig** bepalen
  - tenzij verslechtering klinisch beeld
- **Niet** zinvol als controle na behandeling

Interpretatie EAI

EAI < 0,8 (1x) EAI < 0,9 (3x)	0,9 < EAI < 1,0	EAI > 1,1 (1x) EAI > 1,0 (3x)
Chronisch obstructief arterieel vaatlijden aangetoond (PPV 95%)	Chronisch obstructief arterieel vaatlijden mogelijk - eventueel nader onderzoek, afhankelijk van anamnese, lichamelijk onderzoek en risicofactoren - overweeg andere diagnose	Chronisch obstructief arterieel vaatlijden uitgesloten (NPV 99%) - bij verdacht klachtenpatroon en bij diabetes mellitus toch chronisch obstructief arterieel vaatlijden overwegen - overweeg andere diagnose

Mogelijkheden EAI

- In de huisartsenpraktijk
- In een eerstelijns diagnostisch centrum
- In het vaatlaboratorium

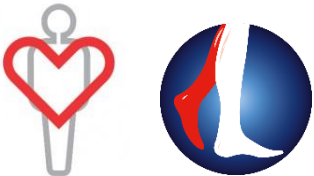

Meting EAI in huisartsenpraktijk

Voordelen	Nadelen
Geen kosten voor patiënt	Kwaliteit van EAI-meting onzeker*
Goed bereikbaar voor patiënt	Meer vertrouwen patiënt in EAI-meting vaatlab t.o.v. huisarts
Vertrouwde omgeving voor patiënt	Geen mogelijkheid tot EAI na inspanning
	Geen mogelijkheid tot teendrukmeting

- 24% vals positief en 27% vals negatief t.o.v. vaatlaboratorium. Lage incidentie PAV → weinig ervaring afnemen EAI bij huisartsen.

Optioneel: automatische EAI-meter → Niet alle apparaten zijn gevalideerd

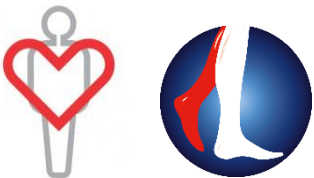

Hageman, Eur J Vasc Endovasc Surg, 2018
Implementatie verbeterpunten PAV, Zorginstituut, 2018

Meting EAI in eerstelijns diagnostisch centrum

Voordelen	Nadelen
Gecentraliseerde optie voor meten EAI	Kwaliteit van EAI-meting onduidelijk*
	Mogelijkheid tot EAI na inspanning niet standaard aanwezig
	Mogelijkheid tot teendrukmeting niet standaard aanwezig
	Kosten voor patiënt (eigen risico)

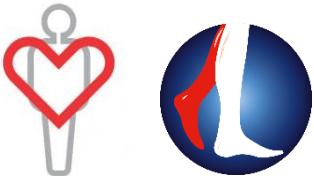
* Geen gecertificeerde vaatlaboranten. (Voorlopig) lage incidentie PAV → weinig ervaring afnemen EAI.

Meting EAI in vaatlaboratorium

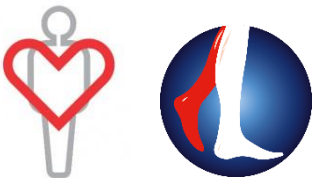
Voordelen	Nadelen
Gouden standaard EAI-meting*	Kosten voor patiënt (eigen risico)
Mogelijkheid tot EAI na inspanning	
Mogelijkheid tot teendrukmeting	

* Gecertificeerde vaatlaboranten met kennis en exposure

Interpretatie EAI na inspanning (loopbandtest)

- EAI daling $> 20\%$ na inspanning
= Claudicatio Intermittens
- Inzetten bij 'borderline' metingen (EAI $\sim 0,9$)

Interpretatie teendrukmeting

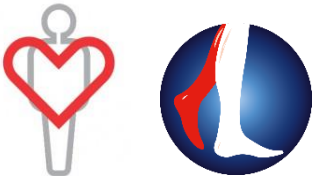
- Teendruk $<30-50$ mmHg:
slechte/geen wondgenezing
- TAI > 0.7 : normaal
- TAI < 0.35 : ernstig PAV

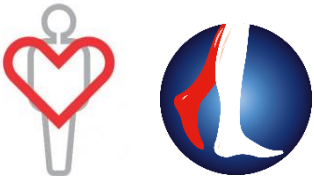
Visie Zinnige Zorg PAV

- Bij onvoldoende kennis en ervaring huisartsenpraktijk →
optie EAI-meting in vaatlab (zonder tussenkomst vaatchirurg)
- Zinnige Zorg PAV (feb. 2019) →
visie iedere EAI-meting in vaatlaboratorium
  - o.a. Zorginstituut Nederland, NVvH en NHG

Aanvragen EAI in vaatlaboratorium door huisarts

- Huisarts initieert EAI in vaatlaboratorium, **zonder** tussenkomst vaatchirurg
  - **Huisarts** houdt **regie** over patiënt
  - wordt afgetrokken van eigen risico van patiënt (EUR 93,38)

Behandeling

Praktijkervaring?

CVRM door de huisarts (en POH!)

CVRM - Secundaire preventie

- Doel: verminderen risico op cardiovasculaire morbiditeit en mortaliteit
  - Screenen en behandelen cardiovasculaire risicofactoren
    - Cholesterol
    - Bloeddruk
    - Diabetes
- } Conform NHG-Standaard CVRM
- Trombocytenaggregatieremmer

Leefstijlbegeleiding

- Stoppen met roken
- Gezond gewicht
- Gezonde voeding
- Vergroten fysieke activiteit
- Verminderen alcoholgebruik
- Stressreductie

Nieuwste inzichten

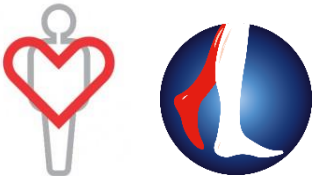

Symptomatische behandeling

Stepped care

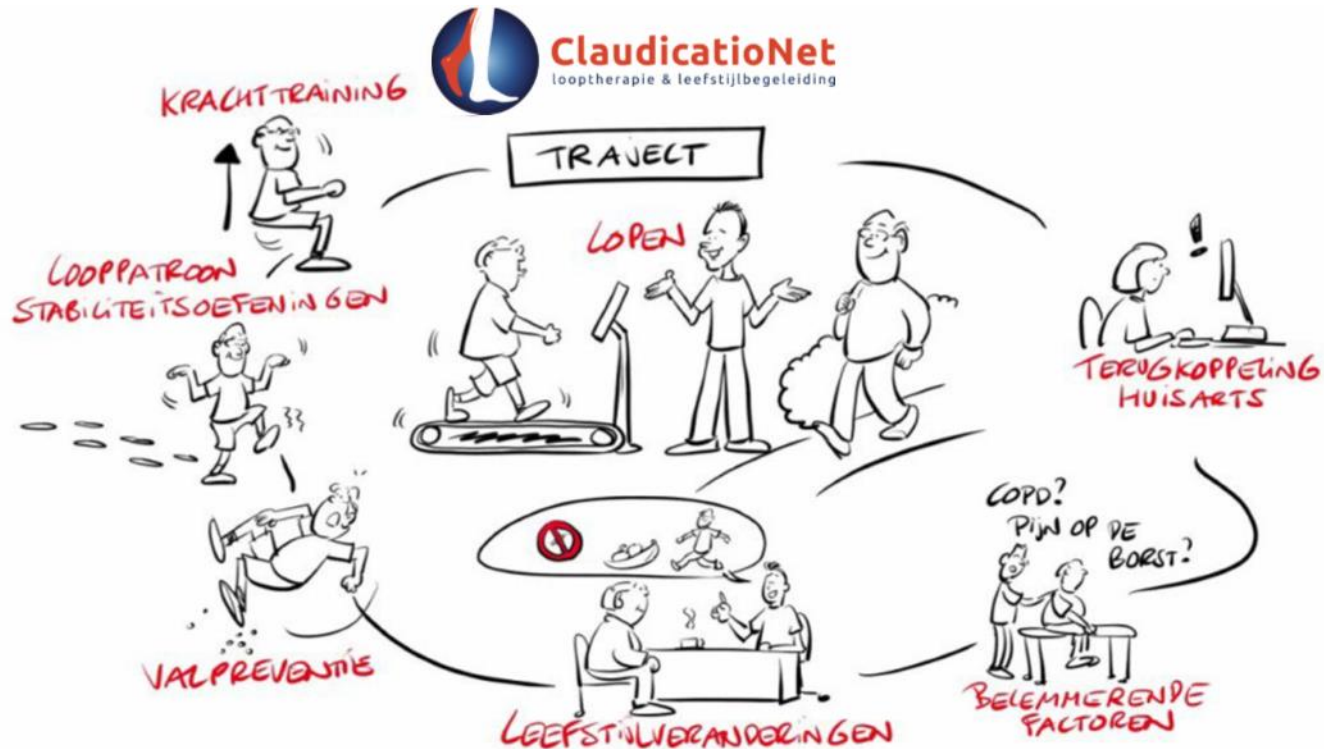
“De patiënt wordt niet zwaarder behandeld dan strikt noodzakelijk is. Er wordt dus gestart met de minst invasieve interventie die past bij de aandoening of de klachten.”

Wat verwacht u van een traject
'gesuperviseerde looptherapie'?

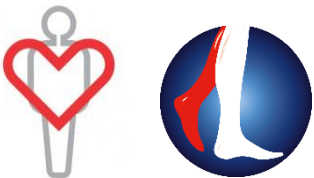

Gesuperviseerde looptherapie (GLT)

GLT – Loopafstand en QoL

- Verbetering maximale loopafstand: **+150%**
- Verbetering kwaliteit van leven
- Gunstige invloed op:
  - Hypertensie
  - DM
  - Hypercholesterolemie

Watson, Cochrane review, 2008
Hageman, Cochrane review, 2018

GLT - Leefstijl

- Tijdens traject GLT wordt aandacht besteedt aan:
  - Stoppen met roken
  - Voldoende beweging
  - Valpreventie
  - Gezond eten
  - Medicatie compliance
  - Resocialisatie

MAG IK 'T EVEN MET JE
HEBBEN OVER JOUW
VOEDINGS PATROON?

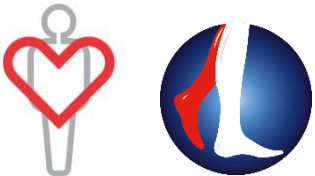
 ClaudicationNet
loophtherapie & leefstijlbegeleiding

© KURFS

GLT – Veiligheid

- **Zeer lage kans op cardiovasculair ‘event’**
→ GLT kan veilig worden voorgeschreven als behandelmethode

GLT vs. endovasculaire revascularisatie (EVR)

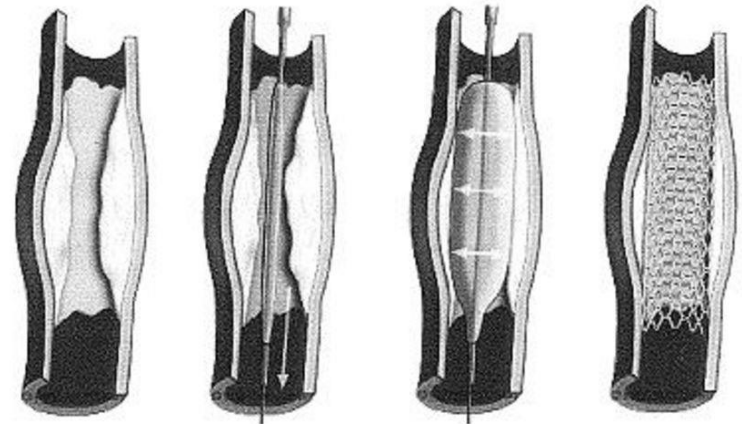
Stelling

GLT is primaire behandelmethode bij PAV, met name vanwege 'positive side effects' (o.a. cardiopulmonale conditie). Wanneer alleen de loopafstand in acht wordt genomen, is een EVR effectiever dan GLT.

GLT vs. EVR - Loopafstand

Geen verschil in LA_{max} op lange termijn (> 1 jaar)

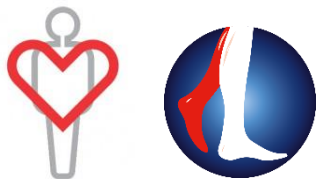
GLT vs. EVR – Secundaire interventie

CI-patiënten met GLT als primaire behandeling:

83% geen interventie binnen **5 jaar**

CI-patiënten met primaire interventie:

22% secundaire interventie binnen **5 jaar**

GLT vs. EVR – Veiligheid

TABLE 1. TREATMENTS FOR CLAUDICATION.

TREATMENT	DOSE OR INTERVENTION	EFFICACY	SAFETY
Exercise ^{9,11}	35–50 min per day 3–5 times per week, treadmill or track walking	100–150% improvement in maximal walking distance, improved quality of life	Well tolerated; cardiovas- cular complications are rare
Angioplasty ^{12,14}	Based on anatomy	Improvement in maximal walking distance equiva- lent to that from exercise, improvement in quality of life equivalent to that from surgery	<0.5% morbidity and mortality
Surgery ¹⁵	Based on anatomy	75–100% improvement in maximal walking distance, improved quality of life	2–3% mortality; 5–10% morbidity
Pharmacotherapy*			

Stelling

Een traject GLT is 4 maal goedkoper
dan een invasieve interventie

GLT vs. EVR – Kosten

- Implementatie stepped-care model
  - 80% implementatiegraad
  - Jaarlijkse besparing in NL: **33 miljoen EUR**

37 x €29,50
= €1091,50

€8000 -
€11.000

Samenvatting GLT vs. EVR

Gesuperviseerde looptherapie
en leefstijlbegeleiding

Versus

Invasieve interventie

- Eerste keus behandeling (richtlijn)
- Duurzame effecten
- Ook effect contralaterale been en conditie
- Algehele gezondheid en leefstijlverandering
- 37 x € 29,50 = € 1091,50

- Indien onvoldoende effect behaald met GLT
- Frequent re-interventie noodzakelijk
- Interventie meestal beperkt tot 1 been
- -
- € 8000 – 11000

Verwijzen voor GLT

Patiënt gediagnosticeerd met CI. U wilt voor GLT
verwijzen. Naar wie verwijst u?

ClaudicationNet

- Landelijk dekkend, 2100 therapeuten
- Specialisatie in PAV en relevante co-morbiditeiten
- Motivational Interviewing
- Leefstijlbegeleiding
- Transparantie van behandelresultaten

Aan de slag

Vind de voor u dichtstbijzijnde
ClaudicationNet therapeut

www.claudicationet.nl → Zorgzoeker

ClaudicationNet Zorgverwijzer

The screenshot shows the website interface for ClaudicationNet. At the top, there is a navigation bar with the following items: CLAUDICATIONET, THERAPEUT, VERWIJZER, Zorgzoeker, Congres, Webshop, Actueel, and Contact. The 'VERWIJZER' item is highlighted with a yellow circle. Below the navigation bar is a large image of an elderly couple smiling. Underneath the image is a row of four service tiles: 'De zorgzoeker' (Vind een therapeut), 'Scholing' (Specialisatietrajecten), 'Deelnemen' (Word ook lid), and 'Etalagebenen.nl' (Patiëntinformatie). At the bottom of the page, there is a welcome message: 'Welkom bij ClaudicationNet' and a short paragraph describing the network's mission.

RECORDED WITH
SCREENCASTOMATIC

Welkom bij ClaudicationNet

ClaudicationNet is een landelijk dekkend netwerk van zorgverleners gespecialiseerd in de behandeling van patiënten met perifeer arterieel vaatlijden (PAV). ClaudicationNet streeft naar transparante, doelmatige

Stelling

GLT is alleen effectief bij een stenose ter hoogte van de a. poplitea en 'lager'. Alleen deze patiënten dienen voor GLT te worden verwezen.

Stelling

Een patiënt heeft zowel PAV, als ook DMII met een verhoogd risico op wondjes aan de voeten. Dit vormt geen belemmering voor een traject GLT.

Terugkoppeling naar verwijzer

- Middels gestandaardiseerde brief (6 en 12 mnd):
  - Loopafstand
  - Motivatie
  - Stoppen met roken
  - CVRM medicatie compliance
  - Overige belemmerende factoren (o.a. **co-morbiditeiten**)
- Bij onvoldoende verbetering of acute verslechtering

Vergoeding GLT-traject

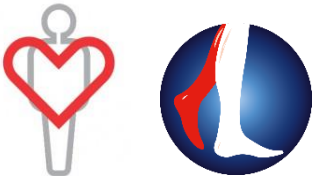
- Basisverzekering – 37 behandelingen in 12 maanden
- **Selectieve inkoop ClaudicationNet therapeuten**

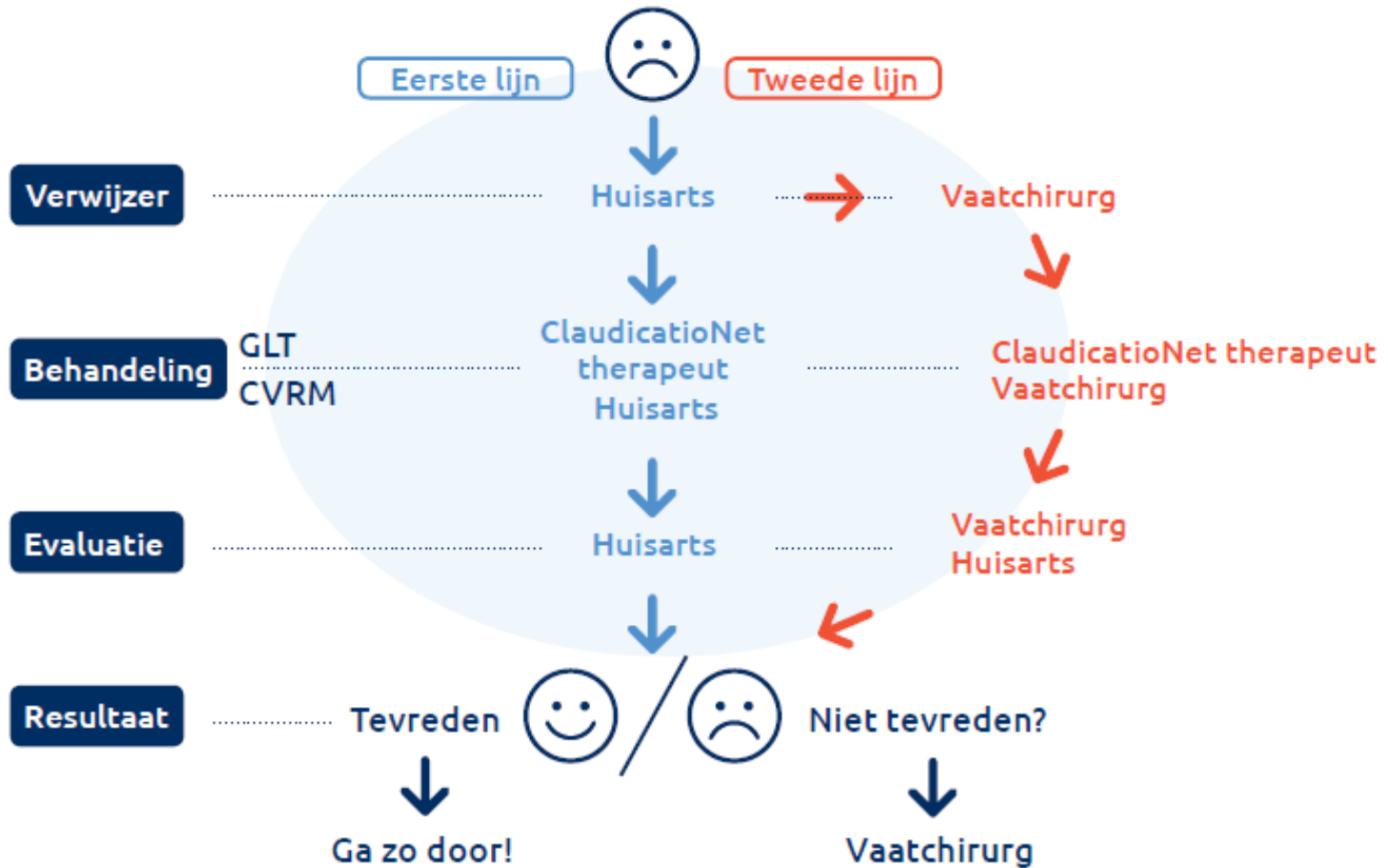

Vervolg GLT-traject

- Behandeldoel bereikt en risicofactoren adequaat behandeld:
  - Jaarlijkse controle i.v.m. CVRM
- Onvoldoende verbetering en/of behandeldoel niet bereikt:
  - Evt. verwijzen naar vaatchirurg
  - **GLT + dotteren > loopafstand t.o.v. alleen dotteren**

Behandeling

Patiëntvoorlichting

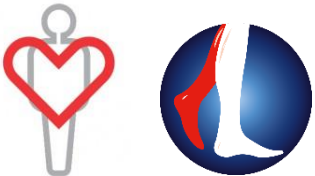
Hoeveel patiënten weten wat atherosclerose is?

A. ~ 20%

B. ~ 35%

C. ~ 45%

D. ~ 60%

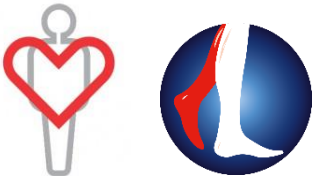
Hoeveel patiënten beseffen dat roken een belangrijke risicofactor is voor PAV?

A. ~ 50%

B. ~ 65%

C. ~ 80%

D. ~ 95%

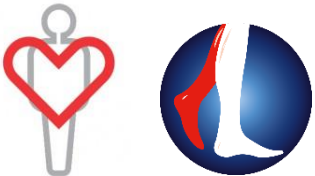

Hoeveel patiënten relateren de aandoening PAV aan voeding en beweging?

A. ~ 1/3

B. ~ 1/2

C. ~ 2/3

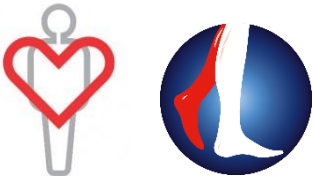
**Hoeveel patiënten verwachten een
dotterbehandeling, wanneer ze door een
vaatchirurg worden gezien?**

A. ~ 20%

B. ~ 45%

C. ~ 70%

D. ~ 85%

Patiëntinformatie

- Patiënten informatie is te vinden via:
  - Etalagebenen.nl
  - Thuisarts.nl
  - De brochure ‘Etalagebenen? Lopen!’, verkrijgbaar via Harteraad
- Lotgenotencontact
  - Harteraad.nl

Harteraad

Hartstichting

Patiëntvoorlichting

- Ziekte-inzicht
- Risicofactoren
- Verwachtingsmanagement
  - Intensiteit GLT-traject
  - 'door de pijn heen lopen'
  - Leefstijlverandering

Etalagebenen, een eerstelijnsaandoening

Chronisch ZorgNet

bewegen & leefstijl

Contact

- Inschrijfformulier digitale Zorgverwijzer
ClaudicationNet
- info@claudicationet.nl
- 040-2398764 (dagelijks, 10-12 uur)

